

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

St.meld. nr. 52

(2000-2001)

Etterforskning av seksuelle overgrep mot barn

*Tilråding fra Justis- og politidepartementet av 8. juni 2001,
godkjent i statsråd samme dag.*

1 Bakgrunn og sammendrag

1.1 Bakgrunnen for meldingen

Seksuelle overgrepssaker har alltid vært et prioritert område for politi- og påtalemyndighet, men særlig i de senere år har oppmerksomheten vært rettet mot saksområdet.

Ut over den innsatsen som skjer i politidistriktene ble det allerede i 1995, med bakgrunn i St.meld.nr. 53 (1992-1993) «Om seksuelle overgrep mot barn», etablert et avsnitt for seksuelle overgrepssaker i Kriminalpolitisen- tralen. Kriminalpolitisen- tralen har pr. i dag totalt 286,5 stillinger, hvorav 8 stillinger er øremerket for arbeid med seksuelle overgrepssaker. Stillingene er organisatorisk samlet i et eget avsnitt ved etterforskningsavdelingen.

Gjennom forskjellige undersøkelser har det fremkommet svakheter og forbedringsmuligheter for politiets behandling av seksuelle overgrepssaker. Det er i pkt. 2.3.5 redegjort nærmere for innholdet av de undersøkelser som er foretatt. I pkt. 2.1 redegjøres det for Politihøgskolens utdanningstilbud i forhold til denne sakstypen.

I forbindelse med trontaledebatten fattet Stortinget 11. oktober 2000 følgende vedtak:

«Stortinget ber Regjeringen utrede muligheten for å etablere en sentral kunnskapsbase med kompetanse på seksuelle overgrep mot barn. Fagpersonalet tilknyttet denne basen er tenkt å rykke ut i hele landet ved henvendelse fra lokale politistasjoner. En mulig kunnskapsbase kan være tilknyttet Kriminalpolitisen- tralen og bør bestå av ekspertise som raskt kan komme i kontakt med barnet for å sikre mulige bevis og hjelpe barnet i den første fase med bearbeiding av opplevelsene».

På bakgrunn av Stortingets beslutning fremmet sjefen for Kriminalpolitisen- tralen forslag til styrking av politiets innsats mot seksuelle overgrepssaker. Forslaget har vært forelagt så vel riksadvokaten som Politidirektoratet til uttalelse.

På denne bakgrunn trekker departementet konklusjoner mht. tiltak for å styrke politiets kompetanse i etterforskning av seksuelle overgrepssaker mot barn.

1.2 Meldingens siktemål

Seksuelle overgrepssaker er et prioritert kriminalitetsområde og det er etter departementets vurdering meget viktig at politiet har høy kompetanse i etterforskning og behandling av seksuelle overgrepssaker samt at politidistriktene utnytter de muligheter som finnes til bistand fra så vel Kriminalpolitisen- tralen som eksterne fagmiljøer. Det er viktig å se tiltakene i sammenheng, og det er en slik helhetlig tilnærming som har vært departementets siktemål med tiltakene.

Det er mange likhetstrekk mellom politiets etterforskning av seksuelle overgrep mot barn og voksne, men en vesentlig forskjell er hvordan avhør skal foregå og de kompetansemessige krav som reiser seg når barn er fornærmet. Stortingsmeldingen er oppfølging av Stortingets anmodning i trontaledebatten 11. oktober 2000, jf. pkt. 1.1, og meldingen omhandler etterforskning av seksuelle overgrep mot barn. Vold og mishandling av barn generelt samt barneporno på internett behandles ikke i stortingsmeldingen.

De tiltakene som behandles i stortingsmeldingen har i media og i mange sammenhenger vært omtalt som «Barnekripos». Tiltakene innebærer ikke at det etableres en ny etterforskningsenhet med primæransvar for seksuelle overgrepssaker mot barn, men at man bl.a styrker eksisterende avsnitt ved Kriminalpolitisen- tralens etterforskningsavdeling.

1.3 Sammendrag

Kapittel 1 gir bakgrunnen for stortingsmeldingen samt en oversikt over innholdet i de enkelte kapitler.

Kapittel 2 behandler kriminalitetsutviklingen innenfor sedelighetssaker vedrørende barn og sammenhengen mellom anmeldte forhold, oppklaringsprosent og saksbehandlingstid for oppklarte saker. Videre redegjøres det for politiets opplæring innen dette fagområdet og hvordan etterforskning av denne type saker er organisert, herunder ansvarsdelingen mellom politidistriktene og Kriminalpolitisen- tralens, samt hvilke forbedringsbehov som er påpekt i to nyere rapporter.

I kapittel 3 drøfter departementet forbedringstiltak i lys av forslag fremsatt av Kriminalpolitisen- tralens og uttalelser fra både riksadvokaten og Politidirektoratet. De to hovedtemaene for drøftelsen er forslagens faglige innhold og ressursmessige vurderinger. Vurderingene må ses i sammenheng med forslagene i «Politireform 2000 - et tryggere samfunn». Reformen legger grunnlaget for en kvalitativ forbedring av polititjenesten ved at det etableres større og mer bærekraftige politidistrikter. Dette er politidistrikter som vil være mer slagkraftige i kriminalitetsbekjempelsen ved at de disponerer større ressurser og har bedre mulighet til å omdisponere ressurser etter behov. Som en følge av dette, vil distriktene i større grad være i stand til å løse flere saker lokalt.

Større politidistrikter vil dermed gi økte muligheter til å bygge opp og vedlikeholde spesialkompetanse i det enkelte politidistrikt. Dette gjelder også innenfor etterforskning av seksuelle overgrep mot barn.

For å sikre at politidistriktene faktisk har tilgang på nødvendig spesialkompetanse, er det i tillegg nødvendig at den felles kompetansenhet på dette området ved Kriminalpolitisen- tralens bygges videre ut og at det sikres at politidistriktene gjør bruk av den spesialkompetansen politiet samlet sett har tilgang på under etterforskning av seksuelle overgrep mot barn. Departementet understreker derfor i meldingen at politidistriktene skal rådføre seg og eventuelt motta bistand fra Kriminalpolitisen- tralens i større grad enn hva tilfellet er i dag. En slik styrking av Kriminalpolitisen- tralenss bistandsrolle gjennomføres ved instruks i form av rundskriv til politidistriktene og Kriminalpolitisen- tralens.

Departementet gjennomgår behovet for styrking av Kriminalpolitisentralen for å sikre at Kriminalpolitisentralen besitter tilstrekkelige ressurser og kompetanse til å yte nødvendig og riktig bistand til politidistriktene i saker om seksuelle overgrep mot barn. På bakgrunn av Kriminalpolitisentralens årsmeldinger fra de 2 siste år, samt drøftelser med sjefen for Kriminalpolitisentralen, konkluderer departementet med at det bør skje en styrking av Kriminalpolitisentralen allerede nå. I tillegg understrekes det at behovet for ytterligere ressurser og kompetanse bør følges nøye og en eventuell styrking bør skje dersom politidistriktenes bistandsbehov og rådføringsbehov øker.

Departementet vil derfor styrke Kriminalpolitisentralens enhet for seksuelle overgrepssaker ved at enheten tilføres minimum 6 stillinger, hvorav 4 stillinger vil være etterforskere fra ulike politidistrikter og som hospiterer i perioder på to år. Hospitantene skal fortrinnsvis være etterforskere som har gjennomgått etterutdanningen på Politihøgskolen om seksuelle overgrep.

Ved at Politidirektoratet har overtatt oppgaver fra Kriminalpolitisentralen, bl.a strategisk analyse, har Kriminalpolitisentralen fått frigitt flere årsverk. Av de frigjorte personellressurser skal minimum 2 årsverk omdisponeres til innsats mot seksuelle overgrep mot barn.

Sammen med de 8 stillinger som tidligere er tildelt og øremerket for dette saksområdet, vil dette gi totalt 14 stillinger. Dette gir en betydelig styrking av bistandskapasiteten ved Kriminalpolitisentralen. Tiltaket vil både styrke Kriminalpolitisentralens funksjon som nasjonalt kompetansesenter og legge grunnlaget for en bedret kompetanseutveksling mellom Kriminalpolitisentralen og politidistriktene. Dette vil representere en styrking av politiets samlede innsats mot seksuelle overgrepssaker.

Departementet understreker i meldingen behovet for på generelt grunnlag å knytte til seg eksternt fagpersonell som kan bistå politiet i denne type saker. Et viktig tiltak i denne forbindelse er at Kriminalpolitisentralen pålegges å etablere en kunnskapsbase over denne type fagpersonell som gjøres tilgjengelig for politidistriktene. Det skal legges vekt på å utvikle kunnskapsbasen gjennom jevnlig kunnskapsutveksling, nettverkssamlinger og gjensidige opplæringstiltak.

I kapittel 4 vurderes administrative og økonomiske konsekvenser, herunder tidsperspektivet for iverksettelse av tiltak.

2 Etterforskning av seksuelle overgrep

2.1 Politiets utdanning innen etterforskning av seksuelle overgrep

Innenfor fagområdet voldtekt og andre seksuelle overgrep gis det ved Politihøgskolen undervisning både som et ledd i grunnutdanningen og som en del av etter- og videreutdanningstilbudet.

Innenfor grunnutdanningen gis det 9 timers obligatorisk undervisning i det tredje året som en del av fagene «Rapport- og etterforsklingslære» og «Strafferett».

Etter- og videreutdanningstilbudet i etterforskning av seksuelle overgrepssaker ble igangsatt ved Politihøgskolen i mai 1992 som en utdanning av 1 ukes varighet (40 timer). Omfanget er etter dette utvidet flere ganger slik at i dag totalt utgjør 5 ukers opplæring fordelt på 3 trinn.

Trinn I er et generelt innføringskurs av 1 ukes varighet og avvikles regional etter Politihøgskolens fagplaner. Målgruppen er etterforskere og jurister i politi- og lensmannsetaten som enten arbeider med eller er tiltenkt å arbeide med seksuelle overgrepssaker. Utdanningen er først og fremst rettet mot dem som har liten eller ingen erfaring med slike saker og tar sikte på å gi en innføring i hva etterforskning av seksuelle overgrepssaker innebærer. Temaene på trinn I omfatter i første rekke saker som gjelder seksuelle overgrep mot barn, og i mindre grad behandling av voldtektssaker o.l. av voksne. Undervisningen på trinn I omfatter aktuelle straffebestemmelser, taktisk etterforskning, spor-sikring, regler om taushetsplikt, avhør, forsvarerens, bistandsadvokatens og aktors rolle, opptreden i retten, seksuelle overgrep i spesielle miljøer, barnepornografi, legeundersøkelser, offerpsykologi og hva som kan kjennetegne en overgriper. Da trinn I avvikles regionalt, vil det være mulighet for lokale tilpasninger innenfor noen temaer. Voldtekt mot voksne er ikke satt opp som eget tema, men behandles i tilnytning til gjennomgangen av straffebestemmelsene, mottak av anmeldelse, bistandsadvokatens rolle samt avhør.

Trinn II er et utdypende kurs over 3 uker som avvikles på Politihøgskolen. Målgruppen for dette kurset er jurister og tjenestemenn som har fullført Politihøgskolens trinn I-kurs, og som i det vesentlige arbeider med seksuelle overgrepssaker og har erfaring med denne sakstypen. Det forventes at de som gjennomfører utdanningen skal arbeide i ca. 3 år fremover med slike saker.

På trinn II er det viet mye tid til avhør av barn og taktisk etterforskning/avhør. Andre temaer som omhandles er seksuelle overgrep mot voksne - herunder voldtekt, gjerningsmannens psykologi, psykisk utviklingshemmede som overgripere, barnepornografi på internett, politiarbeid i forbindelse med dommeravhør og seksuelle overgrep i andre kulturer. Det er dessuten satt av en hel dag til erfaringsutveksling/åpen post. Her har man mulighet til å være fleksibel og ta opp aktuelle temaer.

Etter å ha gjennomgått trinn II skal deltakerne ha opparbeidet gode kunnskaper om ulike sider ved etterforskning og domstolsbehandling av seksuelle overgrepssaker. De skal også ha videreutviklet sine ferdigheter i etterforskning

innenfor saksfeltet, samt ha utviklet et godt kjennskap til ulike psykologiske aspekter ved avhørssituasjonen.

Trinn III er et oppfølgingskurs av 1 ukes varighet som også avvikles på Politihøgskolen. Målgruppen er jurister og tjenestemenn som har gjennomgått Politihøgskolens trinn II-kurs, og som arbeider med og har høy kompetanse og bred erfaring fra denne type saker. Det forventes at de som gjennomgår utdanningen vil arbeide med denne sakstypen i ca. 3 år fremover. Kurset omfatter bl.a håndtering av særlig vanskelige avhør, erfaringsutveksling og gjennomgang av saker som kursdeltakerne har hatt i sine respektive distrikter.

Politihøgskolen tar ut kursdeltakere ut fra bl.a. å få til en best mulig distriktsvis fordeling.

Siden 1992 har totalt 512 polititjenestemenn og jurister deltatt på Politihøgskolens tidligere og nye trinn I-kurs. Alle politidistriktene har vært representert på trinn I-kurs, alle unntatt 4 på trinn II og 23 politidistrikter har deltatt på trinn III.

2.2 Kriminalitetsutviklingen innenfor seksuelle overgrep mot barn

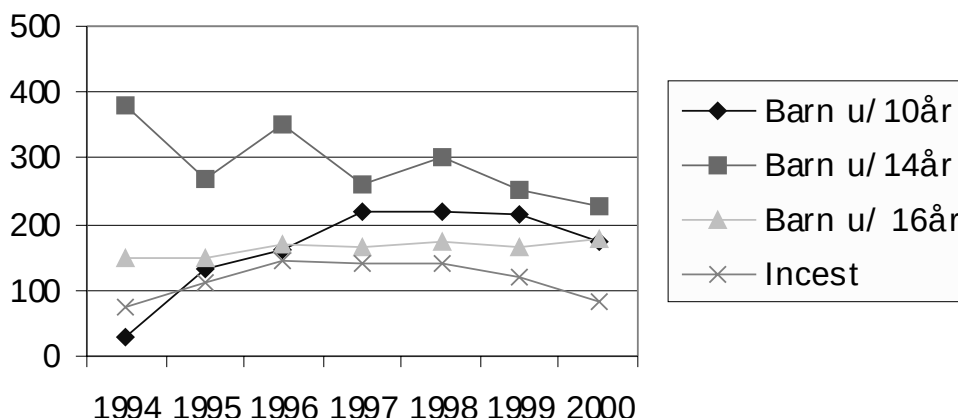
Kriminalitetssituasjonen i samfunnet har endret seg betydelig siden 1960. Den vesentligste endringen har skjedd siden 1985. Mens befolkningen økte med i underkant av 1/4 fra 1960 til 1999 ble antallet lovbrudd mer enn seksdoblet. Den relative andelen av antall anmeldte tilfeller av sedelighetskriminalitet totalt fremviser relativt stor grad av stabilitet, men det er antallet grove sedelighetsforbrytelser som har økt mest.

I perioden 1960-1998 har det registrerte antallet sedelighetsforbrytelser totalt økt med ca. 60 %, mens enkeltkategoriene incest og utuktig omgang med barn under 14 år er nær firedoblet. Figur 2.1 viser antallet anmeldte saker innenfor kategoriene utuktig omgang med barn under hhv. 10, 14 og 16 år, samt antallet anmeldte tilfeller av incest i perioden 1994 - 2000. I perioden 1998-2000 har det vært en nedgang.

Sedelighetsforbrytelser, særlig de som knytter seg til barn, hører til de typer lovbrudd hvor det antas å være en relativ stor forskjell mellom faktisk og registrert kriminalitet. En undersøkelse, foretatt ved SINTEF Unimed, indikerer at f.eks. en prosentvis høyere andel av døde barn har vært utsatt for seksuelle overgrep enn andre. Undersøkelsen indikerer også at antallet ikke bare er høyere, men overgrepene også er alvorligere.

I 1980- og 1990-årene økte den offentlige fokuseringen på denne type overgrep samtidig som politiets kompetanse i etterforskningen av denne type saker ble styrket. Det vises i den forbindelse til pkt. 2.1 foran.

Andre utviklingstrekk i disse tiårene var fremveksten av krisesentre, ulike offentlige hjelpetiltak og lovendringer for å styrke ofrenes rettigheter. Dette førte til at denne type kriminalitet i mindre grad ble tabubelagt, samtidig som det var lettere for ofrene og utenforstående å gjøre noe med situasjonen, herunder anmelde forholdene slik at de kunne straffeforfølges.

Figur 2.1 Anmeldte sedelighetssaker vedrørende barn 1994-2000

Kilde: (STRASAK)

Tabell 2.1: Antallet anmeldte sedelighetssaker vedrørende barn 1994-2000

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Barn u/ 10 år	30	131	163	219	220	213	172
Barn u/ 14 år	381	270	352	262	303	252	228
Barn u/ 16 år	147	150	171	165	175	164	179
Incest	76	111	144	139	139	118	82

Kilde: (STRASAK)

2.3 Politiets etterforskning av seksuelle overgrep mot barn

2.3.1 Organiseringen av straffesaksbehandlingen i politiet

Tiltak for å bedre politiets behandling av seksuelle overgrepssaker må ses i sammenheng med hvordan straffesaksbehandlingen i politiet er organisert.

En effektiv straffesaksbehandling er et sentralt og viktig mål for så vel departementet som riksadvokaten. Raske og riktige avgjørelser og konkrete resultater i form av oppklaring og påtale, har åpenbart betydning både fordi det virker kriminalitetsbekjempende og fordi det styrker folks tillit og tro på politiets arbeid. I seksuelle overgrepssaker vil dessuten avdekking kunne tjene som en «døråpner» til det øvrige hjelpeapparat.

Ansvar for kriminalitetsbekjempelsen på sentralt nivå er delt mellom Justisdepartementet og riksadvokaten. Dette omtales gjerne som det to-spo-rede system.

Riksadvokaten har det overordnede faglige ansvar for straffesaksbehandlingen, den generelle, faglige ledelsen av påtalemyndigheten og er dessuten klageinstans for påtaleavgjørelser truffet av statsadvokatene. Riksadvokaten fastsetter i medhold av påtaleinstruksen § 7-5 tredje ledd generelle regler om

prioriteringen og gjennomføringen av straffesaker. Dette skjer bl.a. gjennom det årlige mål- og prioriteringsrundskrivet.

Justisdepartementet har ansvaret for lov og regelverk, forebyggende kriminalitetsbekjempelse, ressurser, sentrale målsettinger og resultatkrav. Departementet deltar dessuten i ulike typer tverrdepartementalt samarbeid, bl.a. når det gjelder seksualisert kriminalitet.

Ansvaret for etterforskning og oppfølging av straffesaker er lagt til det enkelte politidistrikt. Dette gjelder også sedelighetssaker. Politimesteren har det overordnede ansvar for straffesaksbehandlingen i politidistriktet.

2.3.2 De ulike delene av politiets behandling av seksuelle overgrepssaker

Politiets behandling av seksuelle overgrepssaker vil strekke seg fra mottak av anmeldelse til påtalemessig innstilling, eventuelt til å føre saken for domstolene der dette hører under juristene i politiet. Hvor påtalekompetansen tilligger statsadvokat eller riksadvokat vil juristene i politiet være forberedende og innstillende myndighet.

Mottak av anmeldelse eller annen melding

Politiets vil i stor grad få kunnskap om seksuelle overgrepssaker mot barn ved at det inngis en formell anmeldelse av straffbart forhold, f.eks. fra noen av barnets pårørende/nærmeste. En annen kilde til kunnskap om konkrete saker vil være melding fra skole eller hjelpeapparat. Hvis man ser bort fra de sakene som politiet kommer over i forbindelse med etterforskning av andre straffesaker, vil politiet av eget tiltak avdekke relativt få saker av denne kategori. Politiets rolle i forbindelse med mottak av meldinger nødvendiggjør at politiet har den nødvendige kompetanse til å få frem mest mulig opplysninger om saksforholdet, herunder hvem som er implisert og eventuelle vitner. Kjennskap til lokale forhold vil i denne sammenheng ofte være av stor betydning både for å stille de rette spørsmålene, men også for det videre etterforskningsarbeidet.

Sikring av bevis

Sikring av bevis vil være en viktig del av politiets etterforskning. Dette dreier seg dels om sikring av fysiske bevis enten på fornærmede, gjerningsperson eller åsted, og dels om opptak av forklaringer fra fornærmede eller vitner.

Sikring av fysiske bevis vil ikke bare dreie seg om kompetanse til å foreta åstedsundersøkelser eller initiere medisinske undersøkelser i regi av kompetent helsepersonell. Det dreier seg også i stor grad om å handle raskt før bevisene går tapt. Dette innebærer at det politi som mottar meldingen må ha den nødvendige kapasitet og kompetanse slik at det handler raskt og målrettet. I mange situasjoner gjelder dette avstand fra politiets tjenestested til der hvor undersøkelsene skal foretas. Norsk politi er organisert etter en desentralisert modell som innebærer et relativt stort antall tjenestesteder i nærhet til publikum - noe som gjør at politiet generelt har forutsetninger for å kunne handle raskt. I en del politidistrikter vil imidlertid sakstilfanget av disse sakstypene være så vidt lite at det kan være problemer mht. å bygge opp og beholde kompetanse. Strukturendringene i norsk politi som ble vedtatt i forbindelse med

«Politireform 2000 - et tryggere samfunn», vil bedre mulighetene for både å bygge opp og beholde kompetanse innenfor spesialområder slik som kriminalteknikk.

Straffeprosessloven av 1887 hadde opprinnelig ingen bestemmelser om dommeravhør. I den utstrekning barn ble avhørt eller ført som vitner, var fremgangsmåten den samme som for voksne. Etter en lovendring som ble vedtatt i 1926, ble hovedregelen at barn under 16 år skulle avgi forklaring for en dommer alene utenfor rettsmøte. I forbindelse med straffeprosessloven av 1981 ble ordningen med dommeravhør av barn opprettholdt med mindre endringer. I løpet av 1990-tallet er det foretatt flere lovendringer som gjelder avhør av barn. Justisdepartementet nedsatte i februar 1994 en rådgivningsgruppe med mandat å lage nye forskrifter om dommeravhør. Gruppen avga sin utredning i september 1994. Ved kgl. res. 2 oktober 1998 ble forskriften om dommeravhør og observasjon vedtatt. Forskriften trådte i kraft 1. november 1998.

Observasjon av barn er en viktig nyordning som fremsto som et resultat av en erkjennelse, både blant jurister og psykologer, at avhør av små barn ikke lar seg tilpasse de vanlige, rettslige rammene for vitneavhør.

Ordningen med dommeravhør var lenge særnorsk. I de øvrige nordiske land er det bare Island som har en tilsvarende ordning. Ordningen som ble innført på Island i 1999 tilsvarende ikke helt den norske, da aldersgrensen er 18 år og siktede og forsvareren alltid har rett til å overvære avhøret.

Når det gjelder observasjon skal det alltid oppnevnes sakkyndige til å foreta observasjonen, jf. forskriften § 16. Observasjon kan foretas i stedet for eller forut for dommeravhør når vitnets alder eller særlige omstendigheter tilsier det, jf. straffeprosessloven § 239 tredje ledd. Den som oppnevnes som sakkyndig, bør som hovedregel være psykolog, med særlig erfaring med barn, eller barnepsykiater. Ut fra lokale eller andre særlige forhold kan personer med annen egnet utdanning og/eller som ved sitt arbeid har særlig erfaring med barn, oppnevnes. Med begrepet «andre særlige forhold» siktes til forhold ved vitnet som gjør at yrkesgrupper med annen fagkompetanse må anses mer egnet, f.eks. hvis vitnet har fremmedkulturell bakgrunn eller er psykisk utviklingshemmet.

Når det gjelder dommeravhør, følger det av forskriften § 5 at dommeren som hovedregel skal tilkalle en særlig skikket person til å bistå ved avhøret eller foreta avhøret under dommerens kontroll. I praksis vil dette si at avhøret overlates til denne personen uavhengig av barnets alder. Med særlig skikket person mener forskriften en person som kan kommunisere godt med barn, og som er kjent med de rettslige krav til avhøret. Som hovedregel bør en tjenestemann innen politiet med særlig erfaring fra etterforskning av saker som gjelder barn, tilkalles som en særlig skikket person. Ut fra behovet i den enkelte sak, kan psykolog med særlig erfaring med barn, barnepsykiater eller andre som gjennom utdanning og/eller arbeid har særlig erfaring med barn, tilkalles, jf. forskriften § 6.

Justisdepartementet har tre år på rad avholdt et todagers kurs for psykologer og psykiatere i dommeravhør og observasjon. Fra 2000 er dette kurset gått inn som del IV i Norsk Psykologforenings opplæringsprogram. Barne- og familiedepartementet bidro i 2000 med økonomisk støtte, mens Justisdepartementet bisto med utarbeidelsen av det faglige programmet. Norsk Psykolog-

forenings overtakelse av ansvaret for kurset er positiv ettersom de besitter fagkunnskapen på området.

Det følger av forskriften § 4 at avhøret skal foretas så fort som mulig og senest innen 2 uker etter at anmeldelsen av den straffbare handlingen er inn-gitt til politiet med mindre særlige grunner tilsier at det foretas senere. Bestemmelsen i § 4 gjelder også for observasjon, jf. forskriften § 15 tredje ledd.

Det finnes pr. i dag ingen statistikk for hvor hurtig disse sakene behandles i domstolene. Generelt kan det imidlertid sies at dette er en sakstype som har høy prioritet i domstolene. For å etablere en bedre oversikt over tempoet er domstolene fra inneværende år pålagt å rapportere mht. om fristen etter forskriften § 4 overholdes. I tilfelle av frist i overskridelse skal grunnen til dette oppgis.

Påtalemessig behandling og domstolsbehandling

Når straffesaken er ferdig etterforsket, vil den undergis en påtalemessig vurdering av en jurist i politiet. Avhengig av saksforholdets art eller hvilken straffebestemmelse som kan være aktuell å anvende, vil kompetansen til å treffe endelig avgjørelse om tiltale eller henleggelse ligge til politijuristen eller statsadvokaten. I de mest alvorlige sakene vil riksadvokaten treffe avgjørelsen.

Den påtalemessige behandlingen innebærer å sammenholde bevisene i saken med straffebestemmelsene. Der er sentralt i denne sammenheng at den påtaleansvarlige har nødvendig kompetanse om sakstypen, hvilke bevis som kreves og juridiske problemstillinger som vedkommende sakstype reiser. I forbindelse med føring av saken for retten er det også viktig at vedkommende jurist har nødvendig kompetanse slik at saken blir best mulig fremlagt for retten, og derved godt opplyst.

2.3.3 Saker der fornærmede er funksjonshemmet eller har annen kulturell bakgrunn

Straffesaker der barn er fornærmet, stiller i utgangspunktet noe andre krav til politiets kompetanse enn ordinære straffesaker. Dette henger bl.a sammen med hvordan barn oppfatter og assosierer hendelser, men også hvordan de kommuniserer med omverdenen. Dette faktum er søkt hensyntatt i forbindelse med reglene for hvordan vitneforklaringer skal opptas. Det vises i den forbindelse til pkt. 2.3.2 foran.

Når et barn har en annen kulturell bakgrunn eller er funksjonshemmet, stiller dette ekstra krav til politiets kompetanse. Som eksempel på dette vil departementet peke på den språklige situasjonen spesielt døve eller stumme barn befinner seg i. Etterforskning i slike saker vil vanligvis nødvendiggjøre bruk av tegnspråkkyndig personell enten det dreier seg om dommeravhør eller kommunikasjon med politiet i sin alminnelighet. Dette aktualiserer politiets behov for å knytte til seg ekstern fagkompetanse.

2.3.4 Forholdet mellom politidistriktene og Kriminalpolitisen

De generelle prinsippene for ansvars- og kompetansedelingen mellom politidistrikt og særorgan vil være relevant for vurderingen av de spørsmål som

omhandles i denne meldingen. Det gis nedenfor en oversikt over de prinsipper som er lagt til grunn for ansvarsdelingen, senest i forbindelse med «Politireform 2000 - et tryggere samfunn» som ble fremmet i januar 2001, og behandlet i Stortinget i mai 2001.

Landets politidistrikter er inndelt i geografiske driftsenheter (lensmannskontorer og politistasjoner) med unntak av de store politidistriktene som også har funksjonelle driftsenheter, slik som fagavdeling for etterforskning. Det var pr. 31. oktober 2000 337 lensmannskontorer og 64 politistasjoner. Både de geografiske driftsenhetene og de funksjonelle driftsenhetene med etterforskningsoppgaver har et totalansvar for etterforskning av kriminalitet innenfor sitt geografiske ansvarsområde. De skal i prinsippet være i stand til å etterforske alle typer kriminalitet innenfor sitt distrikt. Det er i driftsenhetene at all publikumsrettet tjeneste, herunder etterforskningsoppgaver skal utøves.

Den stedlige politimester er lokal leder av påtalemyndigheten og er ansvarlig for straffesaksbehandlingen i politidistriktet. I denne funksjon er politimesteren underlagt statsadvokat og riksadvokat.

Departementet og riksadvokaten er enige om at gode resultater over tid i straffesaksbehandlingen er avhengig av to faktorer: en politimester som er engasjert i straffesaksbehandlingen, og et velfungerende, integrert påtaleledd. Betydningen av integrert påtale er i andre sammenhenger understreket av Stortingets justiskomite, senest ved behandlingen av «Politireform 2000 - et tryggere samfunn». At påtalefunksjonen er integrert, innebærer at etterforsker og jurist samarbeider nært under etterforskingens gang. At påtalefunksjonen er fremskutt, betyr at juristen er aktiv allerede i initialfasen ved å treffe beslutning om hvilke saker som skal etterforskes og ved å gi retningslinjer for etterforskingen der dette er nødvendig. På denne måten ivaretas de hensyn som er nedfelt i straffeprosessloven, påtaleinstruksen og riksadvokatens rundskriv. Dette sikrer således at etterforskningsmaterialet tilfredsstiller kravene til høy kvalitet, at rettssikkerhetshensyn blir ivaretatt under etterforskingen, at saksbehandlingstiden blir så kort som mulig ved at etterforskingen målrettes, fremdriften følges opp og påtalevedtak treffes straks saken er ferdig etterforsket og at ressursene utnyttes effektivt.

Kriminalpolitisentralen er, i likhet med de øvrige særorganene unntatt Politiets overvåkingstjeneste, en landsdekkende politiinstitusjon som er opprettet primært for å bistå de enkelte politidistrikt i oppgaver de ikke selv har kapasitet eller kompetanse til å løse.

Kriminalpolitisentralens primæroppgaver er:

- Kriminalteknisk og taktisk etterforskningsbistand.
- Internasjonale samarbeidsoppgaver, bl.a. gjennom Interpol.
- Nasjonalt etterretningsansvar.
- Operativ kriminalitetsanalyse.
- Registeransvar for politiregistrene.
- Ansvar for Schengen Information System (SIS).

Som et bistandsorgan er Kriminalpolitisentralen underlagt den påtalemessige ledelsen i det politidistriktet den bistår.

Det er i pkt. 2.3.2 gitt en beskrivelse av hva politiets oppgaver består i på de ulike stadier av behandlingen av en straffesak. I forhold til de ulike stadiene i politiets behandling av seksuelle overgrepssaker er grensedragningen mel-

lom Kriminalpolitisenralens og politidistriktene nærmere konkretisert nedenfor.

Mottak av anmeldelse eller annen melding vil være en oppgave som primært må ivaretas ved det enkelte tjenestested i politidistriktet og ikke ved en sentral politiinstitusjon som Kriminalpolitisenralen. Dette har sammenheng med at det er fornærmede, publikum eller hjelpeinstitusjoner som bringer opplysningene til politiets kunnskap og derved også selv vurderer hvor de skal henvende seg. Erfaringsmessig vil slike henvendelser rettes til det lokale tjenestested eller til politipersonell man kjenner i nærmiljøet.

Når det gjelder ulike typer etterforskingsskritt for å sikre bevis, vil dette dels kunne ivaretas av lokal politimyndighet og dels av personell fra Kriminalpolitisenralen innenfor et bistandskonsept. Under forutsetning av at man lokalt har den nødvendige kompetanse er dette oppgaver som bør utføres av lokalt politi bl.a ut fra hensynet til rask oppfølging. Kriminalpolitisenralens bistand vil imidlertid kunne gi lokalt politi verdifull bistand både innen teknisk og taktisk etterforskning. Det vises i den forbindelse til at Kriminalpolitisenralen besitter landets fremste kriminaltekniske kompetanse og har svært erfarne etterforskere. Dommeravhør og observasjon av barn i henhold til gjeldende regelverk skjer i regi av domstolen. Politiets rolle vil i denne sammenheng være bistå domstolen etter anmodning. Det vil med andre ord være domstolens vurdering mht. egnethet som er det avgjørende og ikke hvorvidt vedkommende er ansatt ved lokalt politidistrikt eller ved Kriminalpolitisenralen. I mange domstoler vil oppnevningen skje etter forslag fra politiet. Etter forskriften om dommeravhør og observasjon skal vedkommende være særlig skikket til oppgaven. Departementet ser imidlertid ikke bort fra at det i stor grad vil være lokalt politipersonell som vil ivareta slike oppgaver ettersom det er disse som er kjent av domstolen og oftest vil være lettest tilgjengelig. Det vil derfor være sentralt at ansvarlig politidistrikt sikrer at særlig skikket person er tilgjengelig for oppnevning. Økt tilgjengelighet av personell fra Kriminalpolitisenralen vil åpne for at også de i større grad trekkes inn. Ansvarlig politidistrikt skal innhente bistand eller forslag fra Kriminalpolitisenralen dersom ikke personell med nødvendig kompetanse er tilgjengelig lokalt.

Den påtalemessige behandling og føring av sak for retten ligger ikke innenfor Kriminalpolitisenralens bistandsoppgaver og intet personell ved Kriminalpolitisenralen er tildelt påtalemyndighet. Disse oppgaver må derfor i sin helhet ivaretas lokalt eller i høyere påtalemyndighet.

2.3.5 Problemområder og forbedringsbehov

I mål- og prioriteringsrundskrivet til politidistriktene for 2001 ¹⁾ skriver riksadvakaten følgende om kravet til innholdsmessig kvalitet på etterforskningen:

«Når etterforskningen er ferdig, må det frembragte materialet gi tilstrekkelig grunnlag for å ta stilling til de spørsmål saken reiser - i første rekke om straffbarhetsvilkårene er oppfylt og hvilken reaksjon som bør velges, jf. straffeprosessloven § 226 første ledd. Videre må det faktum som fremgår av etterforskningsmaterialet, være fullstendig og korrekt. Kravet om objektivitet, jf. straffeprosessloven § 226 tredje ledd, er

¹⁾ Rundskriv nr. 1/2001

sentralt. Det må ikke være tvil om at etterforskingen er innrettet slik at alle relevante omstendigheter kommer frem, uansett om de er til gunst eller til skade for mistenkte. Grunnleggende er også beviskravet i straffesaker. Påtalemyndigheten må være overbevist om siktedes straffeskyld for å ta ut tiltale, og den må være av den oppfatning at straffeskylden kan bevises i retten».

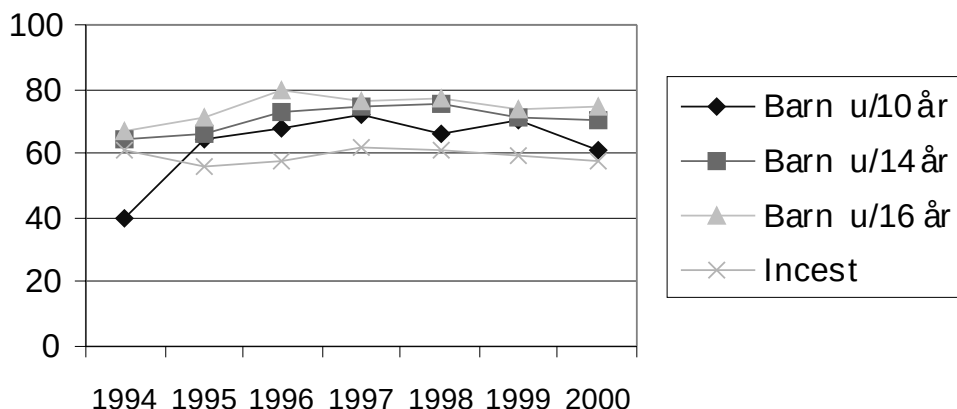
Om kravet til høy oppklaringsprosent heter det:

«Selv om politidistriktene i 2001 særlig skal arbeide for å forkorte saksbehandlingstiden, skal det ikke gå på bekostning av andelen saker som oppklares (. . .).

Oppklaringsprosenten må således i 2001 opprettholdes på 2000-nivå. I forhold til hovedmålet om redusert kriminalitet hjelper det lite med høyt tempo dersom flere saker forblir uoppklart. Økt andel henleggelser skal selvsagt ikke brukes som middel for å oppnå kortere saksbehandlingstid i de oppklarte sakene.

Det er store variasjoner i oppklaringsprosent mellom politidistriktene, og forbedringspotensialet synes mange steder å være betydelig (. . .)».

Statistisk materiale fra STRASAK for sedelighetssaker vedrørende barn viser et relativt stabilt antall anmeldte forhold; for noen sakstyper en viss nedgang. På den annen side viser også materialet at i samme periode har oppklaringsprosenten i hovedsak økt med unntak for incest hvor det har vært en nedgang på 33%. De siste 2 årene har det vært en nedgang i oppklaringsprosenten. Det vises i den forbindelse til Figur 2.2 og Tabell 2.2 . Samtidig har gjennomsnittlig saksbehandlingstid for denne type saker økt, jf. Figur 2.3 og Tabell 2.3.

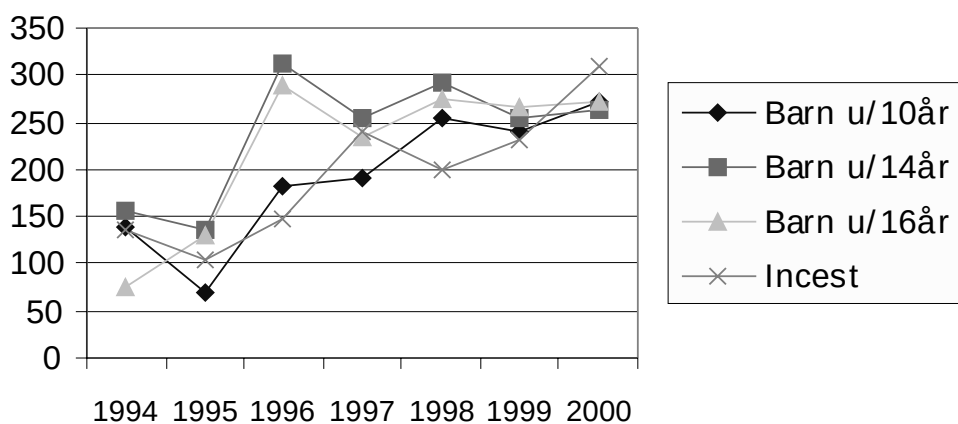
Figur 2.2 Oppklaringsprosent for sedelighetssaker vedrørende barn 1994-2000

Kilde: (STRASAK)

Tabell 2.2: Gjennomsnittlig oppklaringsprosent for sedelighetssaker vedrørende barn 1994-2000

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Barn u/10 år	40	64,7	67,8	72,2	66	70	61
Barn u/14 år	64,1	66,5	72,7	74,4	75,5	70,8	70,6
Barn u/16 år	67,2	70,8	79,8	76,1	77,3	73,6	75
Incest	60,6	56,3	57,4	61,9	61,1	59,5	57,3

Kilde: (STRASAK)

Figur 2.3 Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte sedelighetssaker vedrørende barn 1994-2000

Kilde: (STRASAK)

Tabell 2.3: Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte sedelighetssaker vedrørende barn 1994-2000

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Barn u/10 år	140	69	183	191	255	241	271
Barn u/14 år	156	137	313	254	292	255	263
Barn u/16 år	74	131	289	233	275	266	271
Incest	136	104	148	239	200	230	309

Kilde: (STRASAK)

Selv om utviklingen innen saksbehandlingstid og oppklaringsprosent i noen grad kan tilskrives at sedelighetssaker vedrørende barn er saker som ofte er vanskelige etterforskningsmessig, peker nyere undersøkelser i retning også av andre årsaker.

Det har de siste årene blitt påpekt i flere utredninger at det er behov for å styrke og forbedre behandlingen av seksuelle overgrepssaker. I fra de siste årene vises det bl.a. til en prosjektrapport utarbeidet i regi av Kvinneuniversi-

tetet Nord i 1998; «Seksuelle overgrep mot kvinner og barn». Rapporten omfatter sakskategoriene voldtekt, utuktig omgang med barn under 14 år og gjentatt utuktig omgang med barn under 10 år. Rapporten konkluderte med at kompetansen hos politiet på det lokale nivå er langt fra tilfredsstillende for disse sakskategoriene.

En utredningsgruppe oppnevnt av riksadvokaten gjennomgikk politiets etterforskning av voldtektssaker. Selv om gruppens rapport, Rapport nr. 2/2000, ikke er fullt ut dekkende for de sakstyper som behandles i denne meldingen, har det interesse at den konkluderer med at politiets etterforskning i hele 47 % av sakene var mindre bra eller dårlig. I undersøkelsen fremkommer det bl.a. at svært få politidistrikter organiserer etterforskningen av voldtektssaker annerledes enn andre sakstyper. Utredningsgruppen fremholdt betydningen av at etterforskningen ledes av erfarne jurister med god kunnskap om bevissikring generelt og for volds- og sedelighetssaker spesielt. Utredningsgruppens konklusjon var at forbedringspotensialet for behandlingen av voldtektssaker først og fremst ligger i en høyere prioritering av sakstypen og en bedre organisering av etterforskningen.

Sedelighetsovergrep mot barn er et saksområde som stiller krav til politiet og påtalemyndigheten. Det er nødvendig å ha tilgjengelig god kompetanse for å kunne foreta barneavhør og medisinske undersøkelser. Dette krever erfaring i hva som er å anse som mulige bevis, bevissikring og -vurdering, innsikt i kompetanse hos samarbeidende etater, og tilstrekkelig erfaring og faglig tyngde.

Det ble allerede i 1995 etablert et avsnitt for seksuelle overgrepssaker ved Kriminalpolitisenralen. Antallet bistandsanmodninger om stedlig etterforskningsbistand har vært relativt lavt. Ifølge opplysninger fra Kriminalpolitisenralen er det registrert et stigende antall bistandsanmodninger. Disse anslag er vanskelig å tallfeste. Årsmeldingene fra Kriminalpolitisenralen for 1999 og 2000 viser imidlertid et relativt stabilt bilde, jfr. Tabell 2.4.

Tabell 2.4: Bistandsanmodninger til Kriminalpolitisenralen 1999-2000

	1999	2000
Bistandssaker	15	15
Konsultative saker	4	6
Avslåtte anmodninger	1	0

Kilde: Kriminalpolitisenralens årsrapporter for 1999 og 2000)

At antallet bistandsanmodninger til Kriminalpolitisenralen er relativt lavt, kan skyldes forskjellige forhold: Alt fra liten kunnskap om bistandsmuligheten til at man i stor grad lokalt vurderer egen kapasitet og kompetanse tilstrekkelig til å gjennomføre god etterforskning.

Selv om det tas i betraktning at de sakene Kriminalpolitisenralen mottar bistandsanmodninger om, er av en viss kompleksitet, tilkjenne gir tallmaterialet fra Kriminalpolitisenralens årsmeldinger at mulighetene for bistand fra Kriminalpolitisenralen ikke er utnyttet fullt ut. Sett i forhold til personellressursene som er øremerket dette saksfeltet, representerer antallet saker hvor det er ytet bistand knappe 2 saker pr. stilling pr. år.

3 Departementets drøftelser og konklusjoner

3.1 Kriminalpolitisentralens forslag

I brev av 7. november 2000 fremmet sjefen for Kriminalpolitisentralen følgende forslag:

«Kripo har siden 1995 bygget opp kompetanse innenfor saksområdet seksuelle overgrep - herunder spesielt overgrep mot barn - både innenfor etterforskning og kriminaletterretning. Etter hvert som dette tilbudet er blitt kjent i ytre etat, har man registrert en økning i antall forespørsler om bistand. Dette har medført at Kripo ikke har maktet å etterkomme alle bistandsanmodningene. Fagmiljøet må sies å ha en meget høy standard, og har hatt meget gode resultater i de saker man har arbeidet med. Det vil være enkelt og hensiktsmessig å bygge videre på dette fagmiljøet, og på den måten kunne man få en rask effekt.

I en rapport lagt fram, 26.4.00 sier den såkalte «Voldtektsarbeidsgruppa» (nedsatt av riksadvokaten) at i «saker som på grunn av art eller omfang krever ressurser eller kompetanse utover det politidistriktet mener å besitte, bør det søkes bistand fra Kriminalpolitisentralen». Det vises til riksadvokatens rundskriv nr. 6/1973 hvor det fremgår at «det i alminnelighet skal rettes henvendelse om bistand til etterforskning fra E-gruppen i følgende saker: . . .5. Alvorlige tilfeller av voldtekt, . . .». Utvalget fremholder for øvrig at «Bistand fra Kriminalpolitisentralen . . . er egnet til å spre kompetanse til distriktene».

Utvalget fremhevet at Kripo burde få en styrket rolle bl.a. på følgende områder:

- Etterforskningsbistand til lokalt politi etter et fleksibelt og sakstilpasset bistandskonsept.
- Kompetanseutvikling og -heving i samarbeid med PHS.
- Formalisere en hospitantordning for etterforskere i saker om seksuelle overgrep.
- «Voldtektsarbeidsgruppa» fant det naturlig at fagområdet ble plassert ved det eksisterende SO-avsnittet ved Etterforskningsavdelingen.

Den store etterspørselen etter Kripo's tjenester på dette spesielle området og det stadig økende fokus på politiets evne til å håndtere saksområdet, samt «Voldtektsgruppa's» forslag, medfører at fagmiljøet ved Kripo bør styrkes betydelig. Behovet for snarlig styrking er nå også blitt understreket ved Stortingets vedtak av 11.10.00.

For at fagmiljøet ved Kripo i rimelig grad skal kunne «leve opp til» de tjenestelige og politiske forventninger som stilles, bør en få tilført følgende personellressurser:

- 6 polititjenestemannsstillinger fordelt på 2 operative etterforskningsteam, hvert bestående av etterforskningsleder og 2 etterforskere (bistandstype og antallet etterforskere vil selvsagt måtte variere fra sak til sak, men utgangspunktet bør være at vi skal kunne klare å håndtere minimum tre litt større SO-saker samtidig). Det tredje etterforskningsteamet vil bli etablert ved allerede tilførte personellressurser.

- 1 polititjenestemannsstilling (erfaren etterforsker) som til enhver tid kan arbeide med innsendte saker, rådgivning pr. telefon, evt kortvarige arbeidsmøter - såkalt konsultativ bistand.
- 1 polititjenestemannsstilling (erfaren etterforsker) som har ansvar for metode- og kompetanseutvikling - bl.a. innenfor området avhør av barn, etterforskningsmetoder, samarbeid med andre etater etc.
- 2 polititjenestemannsstillinger med ansvar for nasjonal og internasjonal etterretningsvirksomhet i relasjon til barnepornografi, barne-sex-turisme, pedofile nettverk og organisert kriminalitet på området.
- 1 polititjenestemannsstilling, kriminaltekniker.
- 1 stilling som rådgiver med spesialkompetanse og helst erfaring fra barnevernsbehandling, for eksempel sosionom, psykolog eller lignende. Vedkommende vil gi råd og veiledning til polititjenestemennene som skal gjennomføre avhør av barn.
- 2 stillinger som rådgiver med spesialkompetanse innenfor kommunikasjon med barn og unge (psykolog, barnepsykiater eller lignende) - øremerket for bistand til lokalt politi i forbindelse med observasjon av de minste barna, hvor behovet er meget stort. Det har ofte vist seg vanskelig å finne fram til personer med nødvendig spesialkompetanse som er villig til å påta seg slike oppdrag. Det vil derfor være av stor betydning for lokalt politi dersom Kripas kunne gi slik spesialbistand. Rådgiverne vil måtte arbeide tett sammen med våre etterforskere som har spesialisert seg på dommeravhør. De bør om mulig også ha en rådgivende funksjon overfor lokalt hjelpeapparat, men da etter at saken er politianmeldt.
- 1 kontorfunksjonærstilling for administrative gjøremål.

Overstående personellstyrking vil medføre at Kripas kan gi etterforskningsbistand som står i et rimelig forhold til aktuelt behov. Videre kan man ivareta behovet for kompetanse- og metodeutvikling på området. Man kan styrke kontakten med andre fagmiljøer og etater som er involvert i saksområdet, og man kan i større grad gjennomføre etterretning mot den «ikke-anmeldte» kriminaliteten på området, og der ved initiere saker til etterforskning.

Såfremt departementets avgjørelse er i samsvar med ovenstående, vil det nye bistandskonseptet kunne være operativt senest fire måneder etter at beslutningen er truffet. Kripas imøteser den utfordringen det vil være å bygge opp en bredt sammensatt fagkompetanse i forbindelse med etterforskningen av saker som gjelder seksuelle overgrep mot barn».

Kriminalpolitisenralens opprinnelige forslag er forelagt riksadvokaten og Politidirektoratet til uttalelse. Uttalelsene inneholder motforestillinger så vel til det faktagrunnlag som forslaget bygger på, som til innholdet av forslaget. Politidirektoratet uttaler i brev av 21. februar 2001 til departementet at

«den generelle beskrivelsen Kripas gir om dagens situasjon vedrørende seksuelle overgrepssaker synes ikke å være i overenstemmelse med annen tilgjengelig informasjon - både hva angår tidsbruk ved Kripas, antall anmeldte SO-saker, antall (avslåtte) bistandsanmodninger eller kompetanse på SO i politidistriktene».

Det uttales videre at

«Slik saken fremstår i dag, virker utspillene fra Kripos løsrevet fra totalvurderingen av Kripos' bistandskonsept. Det har under styringsdialoger mellom Justisdepartementet og Kripos de siste år ikke fremkommet signaler på at en opprusting av bekjempelsen av SO-kriminalitet på noen måte har fremstått som et nødvendig og ønskelig langsiktig mål. Heller ikke i plan- og budsjettforslaget for inneværende år omhandles SO-problematikken. I drøftingsmøtet med Politiavdelingen i november 2000 var dette heller ikke satt på dagsorden for inngående redegjørelse og diskusjon».

Politidirektøren har i brev av 21. mars 2001 til departementet opplyst at sjefen for Kriminalpolitisen i møte med politidirektøren 15. mars 2001 på bakgrunn av ulike drøftinger og riksadvokatens synspunkter har foretatt en ny gjennomgang av ressursbehovet. Sjefen for Kriminalpolitisen anslår etter dette at en tilførsel på 5 stillinger vil være et minimum for at Kriminalpolitisen skal kunne dekke bistandsbehovet. Av disse bør 4 være politietterforskere for bistandsvirksomhet, mens en stilling vil bli brukt for å styrke innsatsen mot Internett-relaterte saker.

Selv om det ikke har vært mulig å frembringe tallmateriale som understøtter Kriminalpolitisen sin vurdering av et økende bistandsbehov, antar departementet at det i mange politidistrikter vil være behov for bistand og at økt tilgjengelighet av bistandsressurser også vil gi økt antall bistandsanmodninger.

Etter departementets vurdering faller det naturlig å behandle høringsuttalelsene i 2 relasjoner - Forhold til forslaget faglige innhold og i forhold til ressursbehovet for å styrke innsatsen mot seksuelle overgrep. At ressursbehovet er vesentlig nedjustert må nødvendigvis påvirke innholdet i forslaget, men det opprinnelige forslaget reiser en del prinsipielt viktige problemstillinger som departementet finner grunn til å kommentere. Departementet foretar i pkt 3.3 og 3.4 drøftelse av forslaget fra sjefen for Kriminalpolitisen i lys av uttalelsene fra riksadvokaten og Politidirektoratet.

3.2 Betydningen av «Politireform 2000 - et tryggere samfunn»

Etter departementets vurdering bør tiltakene ses i sammenheng med det pågående reformarbeidet i norsk politi. St.meld. nr. 22 (2000-2001) «Politireform 2000 - et tryggere samfunn» fremmet en rekke tiltak som har som siktemål å gi en politi- og lensmannssett som:

- Mer effektivt forebygger og bekjemper kriminaliteten. -Er mer tjenesteytende og publikumsorientert.
- Arbeider mer kostnadseffektivt.

Reformen vil i stor grad legge grunnlaget for en kvalitativt bedre polititjeneste ved at det etableres større og mer bærekraftige politidistrikter. Disse vil være mer slagkraftige i kriminalitetsbekjempelsen ved at de disponerer større ressurser og har bedre mulighet til å omdisponere ressurser etter behov. Som en følge av dette vil politidistriktene være i stand til å løse flere saker lokalt.

Større politidistrikter vil etter departementets vurdering lettere være i stand til å samarbeide, både fordi organisatoriske grenser bygges ned og fordi politidistriktene vil ha den ressursmessige handlefriheten som er nødvendig for å kunne inngå fullverdig i et samarbeid.

Større politidistrikter vil dessuten gi etatens ledere muligheter til å se de politimessige utfordringene i en større sammenheng, og utførelsen av polititjenesten vil lettes ved at antallet administrative barrierer innen en region reduseres vesentlig. Det understrekes i denne sammenheng at bedret samarbeid innad i politidistriktene, mellom politidistriktene og mellom politidistriktene og andre, samarbeidende etater og virksomheter vil være en vesentlig forutsetning for en effektiv kriminalitetsbekjempelse. Mulighetene til å bygge opp ulike typer spisskompetanse vil også henge sammen med politidistriktenes størrelse og tilfanget av saker som spisskompetansen kan anvendes på. Det er viktig at politiet samler sine kunnskaper og ressurser.

En konsekvens av de strukturelle endringene som ble foreslått i «Politireform 2000 - et tryggere samfunn» vil være at politioppgaver av operativ karakter i større grad enn i dag vil kunne ivaretas av politidistriktene. Ved at politidistriktene, både kapasitetsmessig og kompetansemessig, blir i stand til å løse sine egne saker, vil det samlet sett innebære en styrking av den desentrale politiorganisasjonen.

Departementet tok i «Politireform 2000 - et tryggere samfunn» til orde for at Politidirektoratet foretar en gjennomgang av særorganenes oppgaver med sikte på å klarlegge deres fremtidige oppgaveportefølje, bl.a. i lys av en endret politidistriktsstruktur. Det er departementets vurdering at særorganene i større grad bør konsentrere sin virksomhet om kjernefunksjonene slik som bistand til politidistriktene. Dette innebærer at de kan styrke sin rolle som nasjonale kompetansesentra. En overføring av oppgaver fra særorgan til politidistrikt vil dessuten bidra til å heve det generelle kompetansenivået i politidistriktene. Dette vil imidlertid i liten grad redusere behovet for spesialkompetanse av den type Kriminalpolitisenentralen bistår med.

3.3 Nærmere om forslaget faglige innhold

Overgripende ansvar

Kriminalpolitisenentralens opprinnelige forslag innebar oppbyggingen av en sentral enhet med en form for «overgripende» ansvar for behandlingen av seksuelle overgrepssaker. I forhold til dette uttaler riksadvokaten at man er

«betenkt når det gjelder den delen av forslaget som går ut på å bygge opp en sentral enhet med et slags «overgripende» ansvar for behandlingen av seksuelle overgrepssaker. Ansvar for etterforskning og oppfølging av straffesaker er lagt til det enkelte politidistrikt. Dette gjelder også sedelighetssaker. Allerede i dag har mange politidistrikt både ressurser og kompetanse til selv å håndtere de fleste av disse sakene, uten bistand utenfra. Målet er nå å bygge opp tilsvarende kompetanse i samtlige politidistrikt, ikke minst når de i løpet av kort tid vil betydelig færre og større, og derved skape grunnlag for kvalitativ god etterforskning i alle saker. Etter riksadvokatens oppfatning kan det være grunn til å frykte at en styrking av Kripas, i den størrelsesorden det antydes i brevet av 7. november 2000, vil kunne gå på bekostning av satsning og utvikling lokalt. Det vil i såfall være uheldig. Målsettingen om at politidistriktene skal bli i stand til å etterforske flere saker betyr selvsagt ikke at bistandsanmodningen blir overflødig. I alvorlige, kompliserte og/eller komplekse saker vil deltakelse fra Kripas inngå i de tiltak som

vil bli påpekt herfra, bl.a i nytt rundskriv om etterforskning av voldtektsaker».

Det er Politidirektoratets oppfatning at

«etterforskning av SO-saker best foretas av det lokale politidistrikt som kjenner stedlige forhold, og hvor den påtalemessige siden er forankret. Opprettelsen av spesielle etterforskningsgrupper for SO-saker ved Kripos kan bli en «sovepute» for de lokale politidistrikt ved at de ikke prioriterer denne etterforskningen».

Det er departementets vurdering at ansvaret for etterforskning og oppfølging av straffesaker skal skje ved det lokale politidistrikt og under ledelse av den lokale politimester i likhet med hva som gjelder i alle andre straffesaker. Det er i det lokale politidistrikt at man besitter kunnskap som ofte er en forutsetning for oppklaring, og det er viktig å understreke den lokale politimyndighetens totalansvar for alle typer straffesaker. Etter departementets vurdering verken vil eller bør en sentral politiinstitusjon som Kriminalpolitisen ha en slik ressursmessig kapasitet at det tilfredsstillende vil kunne erstatte lokale politikrefter. Derfor er det viktig med kompetansehevende tiltak som også omfatter det enkelte politidistrikt. Departementet vil også gi uttrykk for at en sentralisering av ansvar lett kan virke som en sovepute for lokal politimyndighet og derved bidra til en svekkelse av politiets samlede innsats. Ut over dette viser departementet til hva som er anført av riksadvokaten og Politidirektoratet.

Som et ledd både i å øke kompetansen i politidistriktene og som ledd i behandlingen av konkrete saker, skal politidistriktene søke bistand fra eller rådføre seg med Kriminalpolitisen.

Flerfaglig tilnærming

Kriminalpolitisen opprinnelige forslag inneholdt en «flerfaglig tilnærming» ved at Kriminalpolitisen skulle knytte til seg andre fagmiljøer. En slik «flerfaglig tilnærming» inneholder viktige prinsipielle problemstillinger som departementet vil knytte kommentarer til.

I sin uttalelse til denne delen av forslaget uttaler riksadvokaten:

«En har herfra, særlig innenfor dette saksområdet, tidlig advart mot arbeidsformer som kan skape uklare ansvarsforhold og sammenblanding av roller ved behandling av enkeltsaker. Slik modellen beskrives synes den å forutsette et nært samarbeid i enkeltsaker mellom etterforskere og de nevnte fagpersoner. Det er et faktum at psykologer, sosionomer mv. har et annet utgangspunkt, en annen arbeidsmetodikk og et annet mål for sin virksomhet enn strafferettsapparatet. De skal i første rekke ha barnets/fornærmedes beste for øye uten nødvendigvis å ta hensyn til hva som faktisk har skjedd. Den strafferettslige forfølgningen har som formål å avdekke straffbare handlinger og trekke skyldige personer til ansvar. Prosessuelt står de seksuelle overgrepssakene i samme stilling som andre straffesaker. Den som er mistenkt/siktet har krav på og nyter godt av de rettssikkerhetsgarantiene som ellers gjelder. Etter riksadvokatens syn vil et samarbeid nødvendigvis kunne påvirke de vurderinger og beslutninger som tas. Derved kan det lett oppstå tvil om politiets objektivitet og uavhengighet, både generelt og i den enkelte sak. Erfaringsvis vil i hvert fall denne type anførsler bli fremsatt. For ordens skyld understrekes at denne

type innvendinger ikke kan reises mot den tverrfaglige modell som er etablert ved Økokrim».

Også Politidirektoratet er skeptisk til å knytte eksternt fagpersonell (psykolog/sosionom/barnepsykiater) til etterforskningsenheten som en integrert del. I deres uttalelse heter det:

«Det er også grunn til å være skeptisk overfor Kripas' forslag om å ha eksternt fagpersonell (psykolog/sosionom/barnepsykiater) som en integrert del av SO-etterforskningsenheten. Dette kan medføre en blanding av politifaglig ansvar og helsepersonellmessige rolle som kan bli problematisk i forhold til integritet - jfr. vitnerolle, sakkyndighet, medisinsk-klinisk tilråkning, overprøving / «overkjøring» av lokalt helsepersonell mv.».

Det uttales videre at

«den rådgivningen Kripas nevner at dette eksterne fagpersonalet skal utføre, vil hovedsakelig være svært begrenset både i behov og tid. Rådene gis til SO-etterforskerne på et generelt grunnlag i form av kurs/opplæring med tidvis oppdatering. Slike tjenester kan således kjøpes eksternt. Relevant rådgivning kan kanaliseres til politidistriktene i form av kompetansjeving for eksempel ved den kursvirksomhet som tilligger Politihøgskolen».

Etter departementets syn tilsier så vel rettssikkerhetsmessige forhold som hensynet til ryddig etterforskning og behandling at man ikke sammenblander roller. Det er her tale om ulike fagmiljøer og profesjoner med forskjelligartede målsettinger for sin virksomhet. Politiet har i forhold til sakene en målsetting om klarlegging av om et seksuelt overgrep har funnet sted eller ikke og om hvem som i tilfelle er den strafferettslige ansvarlige. I en slik sammenheng har politiet et krav om objektivitet i den forstand at etterforskningen ikke bare skal tilsikte å frembringe det som taler i en mistenks disfavour, men også det som taler til vedkommendes fordel. Andre fagmiljøer vil i større grad måtte basere sin virksomhet på fornærmedes premisser i den forstand at fornærmedes oppfatning av et saksforhold legges til grunn, f.eks for et behandlingsopplegg. Etter departementets vurdering vil en sammenblanding av roller ikke bare være betenkelig overfor målsettingen med politiets egen virksomhet, men også kunne virke direkte uheldig for behandlingspregede tiltak som andre fagmiljøer har ansvar for. I forbindelse med spørsmålet om sammeblending av roller har departementet tidligere påpekt erfaringene fra den såkalte «Bjugn-saken».

Barnefaglig spisskompetanse

Det opprinnelige forslaget understreket behovet for barnefaglig spesialkompetanse. I sin høringsuttalelse anfører riksadvokaten at

«en er nok også noe usikker på det reelle behovet for sentral barnefaglig spesialkompetanse i forbindelse med dommeravhør og observasjon. Gjennom Politihøgskolens etterutdanningsprogram har en rekke etterforskere fra hele landet fått spesialopplæring i metoder for avhør av barn. Det er riksadvokatens bestemte inntrykk av denne opplæringen har ført til en generell kvalitetsheving av dommeravhørene. En er heller ikke kjent med at det i forbindelse med enkeltsaker har vært problem med å skaffe etterforskere med slik erfaring og kompetanse.

I følge forskrift av 2. oktober 1998 § 16 skal observasjon av små barn mv. alltid foretas av en sakkyndig, oppnevnt av retten. Justisdepartementet har holdt kurs for barnepsykiatere og psykologer som har vist interesse og sagt seg villige til å ta slike sakkyndighetsoppdrag. Rekruttering av nye sakkyndige bør fortsatt skje etter samme linjer. Uten at det er noen avgjørende innvending vil en også peke på at sakkyndige som er ansatt ved Kripos og arbeider tett sammen med etterforskerne i saken, lett vil komme i konflikt med habilitetskravet i straffeprosessloven § 142».

Departementet slutter seg til riksadvokatens vurdering. Departementet ser imidlertid at det er viktig at både Kriminalpolitisen og politidistriktene har oversikt over og god kjennskap til fagpersoner innen f.eks barnpsykologi og lignende, slik at man kan søke bistand av generell karakter under etterforskningsfasen. Ved at man bygger opp en kunnskapsbase på ulike typer ekstern fagkompetanse, vil man få en bedre oversikt over hvilken fagkompetanse som er tilgjengelig. Dette vil gjøre at politiet lettere og raskere kan søke bistand av generell karakter. Ut fra de krav som stilles til at politiet må opptre objektivt under behandling av straffesaker, må hensynet til habilitet tillegges betydelig vekt.

Etter departementets syn bør imidlertid politiet kunne etablere en nærmere kontakt med eksterne fagmiljøer uten at dette medfører sammenblanding av roller som beskrevet ovenfor.

Eksternt fagpersonell kan opptre i sedelighetssaker i to ulike roller:

- Som faglig ekspertise som på generelt grunnlag, dvs. uten å arbeide i forhold til noen konkret sak, gir politiet råd under etterforskningen. Dette kan f.eks være i forhold til hvordan man bedre kan forstå barnet og tolke dets uttrykksformer. Slikt fagpersonell kan i en viss grad også gi råd mht hvordan et avhør kan legges opp slik at avhøret blir bedre og derved bedre klargjør de faktiske hendelsene.
- Som rettsoppnevnt sakkyndig under sakens behandling i retten, herunder når det skal foretas dommeravhør. I denne rollen vil fagpersonellet forholde seg direkte til barnet og således inngå som en del av enten etterforskningen eller behandlingen for domstolen. For å styrke politiets etterforskning av sedelighetssaker mot barn er det, etter departementets syn, ikke alene tilstrekkelig at man bare baserer seg på den kompetanse som finnes i politi- og lensmannsetaten eller som bygges opp gjennom kompetansehevende tiltak i regi av Politihøgskolen. Etter departementets syn representerer eksterne fagmiljøer en kompetansemessig ressurs som vil utfylle politiets egen og derved kan bidra positivt i forhold til oppklaring av denne type kriminalitet. På andre områder i straffesaksarbeidet har det vist seg at samarbeid med andre fagmiljøer bidrar til å heve kvaliteten på politiets eget arbeid. Departementet vil imidlertid peke på de habilitetsmessige problemstillinger som lett kan oppstå, og understreker at denne type samarbeid må skje på generelt grunnlag. Det er også viktig at man samarbeider om opplæring innen området.

Når det gjelder de rettsoppnevnte sakkyndige er det domstolen som oppnevner disse i forbindelse med den enkelte sak, men politiet vil som oftest fremme forslag til oppnevningen.

I forhold til begge de nevnte funksjonene for eksternt fagpersonell er det viktig at politiet har kunnskap om hvilke typer kompetanse som finnes, hvor

den finnes og konkret hvilke fagpersoner som er villig til å bistå, enten på generelt grunnlag eller i forhold til konkrete saker. Situasjonen i dag er at det betydelige variasjoner mht. hvor god oversikt politidistriktene har av tilgjengelighet av ekstern fagkompetanse - hvilket nødvendigvis gjør at man ikke alltid kan utnytte den. Disse erfaringene nødvendiggjør at det i politiet bygges opp en kunnskapsbase over personell som har nødvendig kompetanse og som er villig til å bistå politiet enten på generelt grunnlag eller i forhold til konkrete saker. Dette vil ikke bare styrke kontakten mellom politiet og fagmiljøene, men vil også være et tiltak som letter politiets muligheter til å søke bistand fra disse miljøene og derved også kan effektivisere etterforskningen. Etter departementets syn vil dette totalt sett være et viktig bidrag til å styrke politiets innsats.

Kriminalpolitisenralen representerer landets fremste etterforskningskompetanse og har allerede i flere sammenhenger en funksjon som nasjonal kunnskapsbase i forhold til etterforskning og kriminalitetsbekjempelse. Både ut fra dette, og ut fra den sentrale rolle Kriminalpolitisenralen har som nasjonal bistandsenhet for politidistriktene, bør den kunnskapsbasen som er beskrevet ovenfor, etableres ved Kriminalpolitisenralen. Dette sikrer at man på nasjonalt plan etablerer og vedlikeholder kunnskapsbasen. Kriminalpolitisenralen vil bli pålagt å starte etableringen av en slik kunnskapsbase over fagpersonell som kan bistå politidistriktene.

Kompetanseheving

Kriminalpolitisenralens opprinnelige forslag inneholdt også forslag om at Kriminalpolitisenralen burde få en styrket rolle innefor kompetanseutvikling og -heving i samarbeid med Politihøgskolen. I forhold til dette uttaler Politidirektoratet:

«Det er på det rene at Kripas innehar spisskompetanse i etterforskning og i særlig grad når det gjelder etterretning. Spisskompetansen gjelder særlig innenfor SO mot barn - herunder pedofili, barnepornografi og «barnesex-turisme.»

Spisskompetansen til Kripas er på et høyt nivå og vil være en viktig støttefunksjon for politidistriktene. Kompetansen bør imidlertid i hovedsak formidles etter et konsultativt konsept og ikke som et stedlig bistandskonsept. Oppgaven til Kripas må videre være å holde seg kontinuerlig oppdatert om utviklingen i kriminalitetsbildet når det gjelder SO, herunder videreutvikle spisskompetansen med tanke på videreformidling til politidistriktene.

Kompetanseheving i politidistriktene skjer på flere nivåer - flere kurstilbud ved PHS, under aktuelle møter, samarbeid med Kripas i konkrete saker etc. Riksadvokatens utredningsgruppe har foreslått flere enkle tiltak for å heve kvaliteten på politiets og påtalemyndighetens behandling av voldtektssaker, bl.a. at politimestrene utferdiger skriftlig instruks som sikrer fast struktur på etterforskningen, samt utferdige av en sjekkliste til bruk under etterforskningen. Dette er typiske tiltak Kripas med sin spisskompetanse kunne formidle utkast og eksempler på.

En hospiteringsordning ved Kripas er en god måte å høyne kompetansen i distriktene. En slik ordning vil bidra til å sette kompetanse-spredningen i system».

Politidirektoratet uttaler videre at

«det er Politidirektoratets oppfatning at langt de fleste politidistriktene i dag har tilfredsstillende, generell kompetanse for SO, men at det er nødvendig med rutinegjennomgang, bedre styring av etterforskningen og løpende oppdatering av den eksisterende kompetansen».

Det pekes videre på at siden starten i 1992 har totalt 512 polititjenestemenn og jurister deltatt på Politihøgskolens tidligere kurs og nye trinn I i seksuelle overgrepssaker. Alle politidistriktene har vært representert med deltakere. Når det gjelder trinn II-kurset som startet i 1997, er det kun 4 politidistrikter som ikke har hatt deltakere på dette. Trinn III har vært avviklet en gang med deltakere fra 23 politidistrikter. Alle kursene har vært rettet mot overgrepssaker mot barn.

Dagens utdanningstilbud når det gjelder seksuelle overgrepssaker vurderes som generelt god, og departementet antar at Politihøgskolen vil kunne ivareta behovet for etterutdanning innen saksfeltet. Det vises i den sammenheng til «Politireform 2000 - et tryggere samfunn» hvor departementet understreket at Politihøgskolen også i fremtiden bør være den sentrale utdanningsinstitusjonen innen grunn-, videre- og etterutdanning. Det er i denne sammenheng naturlig å trekke på Kriminalpolitisen som det nasjonale kompetansesenteret er, men det vil etter departementets vurdering ikke være naturlig å gi Kriminalpolitisen noe selvstendig ansvar for enkelte sider av politutdannelsen. Etter departementets syn er det en bedre løsning at ansvaret for utdannelsen ivaretas av en profesjonell utdannelse sinstitusjon enn at slike oppgaver legges til et særorgan med vesensforskjellige primæroppgaver.

Kriminaletterretning

En viktig side ved bekjempelse av seksuelle overgrep mot barn vil være knyttet til kriminaletterretning mot barnepornografi, barnesexturisme, pedofile nettverk og organisert kriminalitet. Dette er tiltak som etter departementets syn krever spesialkompetanse utover hva de fleste politidistriktene vil disponere. Etter departementets vurdering bør innsatsen på dette området styrkes og man finner det naturlig at mye av dette arbeidet forankres i Kriminalpolitisen. Når det gjelder ressursene til dette, viser departementet til drøftelsen under pkt. 3.4 hvor det pekes på at organisatoriske endringer mv. ved Kriminalpolitisen åpner for omdisponering av personell. Det pekes i den forbindelse også på at Kriminalpolitisen allerede disponerer personell med kompetanse innen kriminaletterretning. Departementet besluttet våren 2001 å etablere et «Datakrimsenter» ved Økokrim. Man vil peke på viktigheten av samarbeid mellom Kriminalpolitisen og «Datakrimsenteret» også når det gjelder bekjempelse av overgrep mot barn.

Koordinerende samarbeid med helsesektoren

Sosial- og helsedepartementet har pekt på at arbeidet med å styrke politi- og påtalemyndighetens kompetanse innen seksuelle overgrepssaker, bør koordineres med det øvrige arbeidet med seksuelt misbrukte barn. I den forbindelse pekte sosial- og helsedepartementet på at det i regi av Helsetilsynet nå blir etablert kompetansemiljøer innen samtlige helseregioner. Disse miljøene skal etablere samarbeid med politimyndighetene i regionene. Sosial- og helsede-

partementet pekte også på at det vil være nødvendig å se seksuelle overgrepssaker og saker om barnemishandling i sammenheng, da det ofte er de samme barna og den samme kompetanse som er nødvendig ved behandlingen av sakene.

3.4 Ressursbruk

Kriminalpolitisen disponerer i dag 286,5 stillinger, hvorav 8 er øremerket for arbeid med seksuelle overgrepssaker. Etter revisjon av ressursbehovet står man nå tilbake med et ønske fra Kriminalpolitisen om 5 stillinger slik at det totalt vil være 13 stillinger, øremerket for dette saksfeltet.

Seksuelle overgrepssaker er prioritert av departementet. I årets tildelingsbrev til Kriminalpolitisen er det understreket at man i forbindelse med de organisasjonsendringene som er på gang ved Kriminalpolitisen, må sørge for at organisasjonen har nødvendig kompetanse og kapasitet til å gi bistand ved seksuelle overgrep. I denne sammenheng nevnes også at Kriminalpolitisen de senere årene er tilført betydelige, personellmessige ressurser. Kriminalpolitisen er derfor et særorgan som må ha gode ressursmessige forutsetninger for å kunne foreta ressursmessige omdisponeringer opp mot prioriterte områder.

Kriminalpolitisen har de siste månedene gjennomført en større omorganisering. Særorganets taktiske ressurser blir samlet i en ny, stor avdeling. Etter departementets vurdering må man forvente at omorganiseringen ved Kriminalpolitisen vil gi større fleksibilitet i forhold til å møte de ulike bistandsbehov når de måtte oppstå. Dette gjelder også i forhold til saker om seksuelle overgrep mot barn.

I «Politireform 2000 - et tryggere samfunn» er det en forutsetning at strukturendringene i politiet vil bidra til at den lokale kompetansen i de enkelte politidistrikter styrkes, bl.a. fordi fagmiljøene blir større. Større politidistrikter vil få et bredere kompetansegrunnlag som vil gi bedre muligheter til å bygge opp, vedlikeholde og utnytte flere typer spesialkompetanse. Sedelighetskriminalitet er spesielt nevnt som et område med behov for styrket kompetanse i politidistriktene. Flere politimestere er allerede opptatt av å utnytte distriktsreformen til å bygge opp lokal kompetanse. Dette er helt i samsvar med reformens målsetting om at de nye politidistriktene i større grad selv kan løse sine oppgaver. På sikt bør dette kunne redusere behovet for en del av den type bistand Kriminalpolitisen i dag yter. Dette vil på sikt kunne påvirke Kriminalpolitisen ressursbehov.

Etter departementets vurdering bør en større, permanent ressurstilførsel til Kriminalpolitisen utstå inntil det er klarlagt hvilken effekt både politireformen og omorganiseringen av særorganet vil ha. Departementet pålegger Politidirektoratet å følge utviklingen innenfor saksområdet slik at man senere eventuelt kan følge opp med ytterligere tiltak.

En av Kriminalpolitisen viktige funksjoner er å være spydspiss i den faglige utviklingen av etterforskningsmetoder knyttet til denne sakstypen. Denne kompetansen må finnes ved Kriminalpolitisen, men det er også viktig at denne kompetansen formidles og utvikles i politidistriktene. En utvidet hospitantordning vil være et viktig virkemiddel i denne sammenheng. På

denne måten oppnår man både å gi Kriminalpolitisen en personellmessig styrking på dette saksområdet, men også den positive effekten som følge av personellutveksling mellom politidistriktene og særorganet. Dette vil representere en styrking ikke bare av politidistriktene, men også for Kriminalpolitisen selv.

Ut fra de hensyn det er redegjort for ovenfor, skal Kriminalpolitisen ta inn 4 hospitanter, hver for en periode av inntil 2 år.

Ved opprettelsen av Politidirektoratet 1. januar 2001 ble det overført flere oppgaver fra Kriminalpolitisen til Politidirektoratet og det er således frigjort flere årsverk ved Kriminalpolitisen. Minst 2 av de frigjorte årsverk skal omdisponeres til innsats mot seksuelle overgrep mot barn.

Dette vil totalt gi minimum 14 stillinger på dette området (8 øremerkede som er tildelt tidligere, 4 hospitanter og 2 som omdisponeres fra andre oppgaver ved Kriminalpolitisen).

Samlet sett vil departementets tiltak styrke Kriminalpolitisen etterforskningskapasitet når det gjelder seksuelle overgrep mot barn. Det understrekes at de 14 stillingene er øremerket for slik etterforskning.

Tiltakene åpner for langt bedre kompetanseutveksling mellom Kriminalpolitisen og politidistriktene - noe som også vil gi en generell kompetanseheving i politidistriktene.

Både riksadvokaten og Politidirektoratet stiller seg meget positive til tiltaket om å etablere en hospitantordning ved Kriminalpolitisen for etterforskere i saker om seksuelle overgrep.

4 Administrative og økonomiske konsekvenser

4.1 Gjennomføring av tiltak

I Kriminalpolitisentralens forslag av 7. november 2000 ble det oppgitt at «det nye bistandskonseptet vil kunne være operativt senest fire måneder etter at beslutningen er truffet». Departementets forslag er mindre omfattende enn hva som opprinnelig ble foreslått av Kriminalpolitisentralen, men involverer politidistrikter i den forstand at politidistriktene vil måtte engasjere vikarer for hospitantene som avgis til Kriminalpolitisentralen. Totalt sett burde imidlertid ikke departementets forslag være vanskeligere eller mer tidkrevende å iverksette. Det legges derfor til grunn samme tidsramme for iverksettelse av departementets forslag.

4.2 Administrative konsekvenser

Departementet antar at forslaget ikke medfører administrative konsekvenser av vesentlig betydning.

4.3 Økonomiske konsekvenser

Dersom Kriminalpolitisentralen gis anledning til å ta inn inntil 4 hospitanter, bør dette kompenseres i forhold til de politidistriktene som avgir personell - fortrinnsvis ved at de gis anledning til å engasjere vikarer. Utover dette påløper noe utgifter knyttet til en økt bistandsaktivitet og til etablering av en kunnskapsbase over eksterne fagkompetanser. Kostnadene ved departementets tiltak er anslått til ca. kr. 3 millioner som departementet legger til grunn vil kunne dekkes innenfor eksisterende rammer.

Justis- og politidepartementet

t i l r å r :

Tilråding fra Justis- og politidepartementet av 8. juni 2001 om etterforskning av seksuelle overgrep mot barn blir sendt Stortinget.
